

Sygn. akt VII ACa 988/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VII Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Stefańska

Sędziowie: SA Marek Kolasiński

SO del. Magdalena Sajur – Kordula (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Izabela Nowak

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w B.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o nadużywanie pozycji dominującej

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 28 czerwca 2016 r., sygn. akt XVII AmA 60/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że:

1. uchyla decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 grudnia 2013 roku nr (...);

2. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w B. kwotę 1.360 zł (jeden tysiąc trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

II. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w B. kwotę 2 080 zł (dwa tysiące osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VII ACa 988/17

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego, decyzją z 24 grudnia 2013 r. nr (...) na podstawie art. 10 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50, poz. 331 z późn. zm.) - dalej uokik:

- uznał za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o jakim mowa w art. 9 ust.1 i 2 pkt 6 uokik praktykę Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w B. polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę, obejmującym obszar gminy B. oraz na lokalnym rynku zbiorowego

odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy B. oraz część obszarów gmin L., L., O., O. i S. w drodze narzucania uciążliwych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ww. przedsiębiorcy, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści, poprzez nałożenie na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci obowiązku poniesienia kosztów budowy urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych w zakresie obejmującym:

- przewody łączące wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną przedsiębiorstwa w zakresie, w jakim znajdują się one poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej lub za pierwszą studzienką licząc od strony budynku,

- przewody łączące sieć wodociągową przedsiębiorstwa z wewnętrzną instalacją wodociągową w zakresie, w jakim znajdują się one poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej,

z jednoczesnym wyłączeniem możliwości przekazania własności tych urządzeń za wynagrodzeniem i nakazał zaniechanie jej stosowania.

Z tytułu stwierdzonego naruszenia, na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1 uokik Prezes UOKiK nałożył na (...) karę pieniężną w wysokości 42 338 zł, na podstawie art. 77 ust.1 uokik obciążył (...) kosztami przeprowadzonego postępowania w kwocie 19 zł.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2016r. Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie powodowej spółki i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 720 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji oparł swe rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych.

Na podstawie uzyskanych w toku postępowania wyjaśniającego informacji Prezes UOKiK, postanowieniem z dnia 29 lipca 2013r. wszczął postępowanie antymonopolowe w związku z podejrzeniem nadużywania przez (...) w B. pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę, obejmującym obszar gminy B. oraz lokalnym rynku zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy B. oraz część obszarów gmin L., L., O., O. i S. poprzez narzucanie odbiorcom usług uciążliwych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (...), przynoszących temu przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Dokumenty uzyskane w toku postępowania wyjaśniającego zaliczone zostały w poczet dowodów w prowadzonym postępowaniu antymonopolowym.

W piśmie z dnia 14 sierpnia 2013 r. (...) złożyło wymagane dokumenty i wyjaśnienia oraz przedstawiło swoje stanowisko w sprawie.

Z materiału dowodowego wynika, że (...) w B. prowadzi działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy B., oraz działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gmin L., L., O., O. i S..

Zgodnie z przedstawionymi przez (...) wyjaśnieniami zasady przyłączania odbiorców do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej określone są w rozdziale V Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków przyjętego uchwałą Rady Miejskiej w B. nr (...) z dnia 2 marca 2007 r.

W myśl § 22 Regulaminu warunki przyłączenia do sieci wodociągowej i/lub kanalizacyjnej wydawane są osobie ubiegającej się o przyłączenie do sieci mogą obejmować nie tylko zgodę na wybudowanie przyłącza wodociągowego i/lub kanalizacyjnego, ale również zobowiązanie wybudowania przez przyszłego odbiorcę ze środków własnych urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych.

(...) wydaje warunki techniczne przyłączenia do sieci wodociągowej na terenie gminy B.. Zgodnie z warunkami technicznymi osoba ubiegająca się o przyłączenie do sieci wodociągowej na terenie gminy B. ponosi pełne koszty budowy przewodów łączących sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości. W tym

zakresie podmiot przyłączany finansuje również budowę odcinka przewodu od granicy nieruchomości do miejsca włączenia do sieci wodociągowej. Do 14 sierpnia 2014 r. osoba ubiegająca się o przyłączenie ponosiła też koszty włączenia do sieci wodociągowej. Od sierpnia (...) w B. zaprzestano obciążania tych osób kosztami włączenia do sieci wodociągowej. W latach 2012 - 2013 i wcześniejszych (...) nie przejmowała odpłatnie przewodów łączących sieć wodociągową z instalacją wodociagową, znajdujących się poza granicami nieruchomości osoby przyłączanej. Według przyjętego przez (...) stanowiska odcinek przewodu służącego do doprowadzania wody, który biegnie od miejsca włączenia do sieci do granicy nieruchomości uważany jest za część przyłącza wodociągowego. W związku z tym pełne koszty jego wykonania ponosi osoba ubiegająca się o przyłączenie. Odcinek przewodu od miejsca włączenia do sieci do granicy nieruchomości, zdaniem (...) nie stanowi urządzenia wodociągowego.

(...) w B. wydaje warunki techniczne przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, będącej własnością tego przedsiębiorcy na terenie gminy B. oraz na terenie gmin L., O., O., i S.. W warunkach tych na osoby ubiegające się o przyłączenie nakładany jest obowiązek poniesienia kosztów wykonania przewodów łączących wewnętrzną instalację z siecią kanalizacyjną także poza granicami ich nieruchomości. W przypadkach uzasadnionych względami technicznymi osoba ubiegająca się o przyłączenie realizuje również budowę studzienki kanalizacyjnej w granicach swojej nieruchomości oraz budowę przewodu od studzienki do miejsca włączenia do sieci. Do dnia 14 sierpnia 2013 r. osoby przyłączane ponosiły również koszty włączenia do sieci kanalizacyjnej. Od sierpnia 2013 r. (...) w B. przejęła od osób przyłączanych obowiązek ponoszenia kosztów włączenia do sieci. Odcinek przewodu od granicy nieruchomości, lub od studzienki kanalizacyjnej na terenie przyłączanej nieruchomości do miejsca włączenia do sieci nie stanowi w ocenie (...) elementu sieci.

(...) w B. nie zwraca podmiotom przyłączanym poniesionych przez nie kosztów budowy odcinków przewodów, położonych pomiędzy granicą nieruchomości (ewentualnie studzienką, jeżeli znajduje się na terenie nieruchomości) a miejscem połączenia z siecią wodociagową lub kanalizacyjną.

W części przedstawionych przykładowo przez (...) w postępowaniu wyjaśniającym i antymonopolowym warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, wydanych w latach 2012 – 2013 ustalono, że „koszty realizacji robót budowlano – montażowych, związanych z podłączeniem do sieci wod – kan pokrywa w całości podmiot ubiegający się o podłączenie. Wykonane przyłącza nie przechodzą na stan przedsiębiorstwa”.

W latach 2012 – 2013 na terenie gminy B. (...) przeprowadziła 14 włączeń do sieci wodociągowej. W 10 przypadkach miejsce włączenia do sieci znajdowało się poza granicą nieruchomości gruntowej osoby ubiegającej się o przyłączenie, a osoba ta poniosła koszty budowy przewodu pomiędzy granicą nieruchomości a miejscem włączenia do sieci. Ponadto w 7 przypadkach osoba przyłączana poniosła koszty włączenia do sieci.

W tym samym okresie (...) przeprowadziła 11 włączeń do sieci kanalizacyjnej na terenie gminy B.. W 2 przypadkach miejsce włączenia do istniejącej sieci znajdowało się poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej. W tych przypadkach osoby ubiegające się o przyłączenie poniosły koszty budowy studzienki kanalizacyjnej, koszty budowy przewodu od studzienki do miejsca włączenia do istniejącej sieci oraz koszty włączenia do sieci.

Na terenie działalności (...) poza gminą B. w latach 2012 – 2013 zrealizowanych zostało 70 podłączeń do sieci kanalizacyjnej. W 54 przypadkach miejsce włączenia do istniejącej sieci znajdowało się poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej.

W 2012 r. (...) B. osiągnęło przychód w wysokości 22 215 838,43 zł. Przychód z tytułu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w 2012 r. wynosił 18 279 249,02 zł i stanowił 86,51 % całego przychodu.

Sąd I instancji uznał, że znajdujące się w aktach sprawy informacje dotyczące podstaw i zasad prowadzenia przez (...) w B. działalności gospodarczej, zakresu przedmiotowego oraz terytorialnego działania przedsiębiorcy nie były między stronami sporne. Wskazano również, że w złożonym odwołaniu powód nie kwestionował faktu, że w wydawanych

warunkach technicznych przyłączenia nieruchomości do sieci wodociągowej i/lub kanalizacyjnej nakłada na osoby ubiegające się o przyłączenie obowiązek poniesienia kosztów budowy:

- 1) przewodu łączącego sieć wodociągową (...) z wewnętrzną instalacją wodociągową nieruchomości przyłączanej w zakresie, w jakim znajduje się on poza granicą tej nieruchomości gruntowej,
- 2) przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną (...) w zakresie, w jakim znajduje się on poza granicą nieruchomości gruntowej lub za pierwszą studzienką licząc od strony budynku.

W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji Prezes UOKiK przedstawił interpretację pojęcia przyłącza kanalizacyjnego i wodociągowego, wyrażoną w wyrokach Sądu Najwyższego, Sądu Apelacyjnego w Warszawie oraz Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z której wynika, że granicę pomiędzy przyłączem wodociągowym i kanalizacyjnym a siecią wyznacza granica nieruchomości odbiorcy. Prezes UOKiK zaznaczył ponadto, iż stanowisko wyrażone w wyrokach powołanych przez powoda nie ma charakteru wiążącego.

Mając na uwadze treść zaskarżonej decyzji, w ocenie Sądu I instancji nie można zgodzić się z zarzutem, iż Prezes UOKiK nie rozważył zebranego w sprawie materiału dowodowego i nie odniósł się do stanowiska prezentowanego w powołanych przez (...) wyrokach.

Zgodnie wynikającą z art. 233 §1 k.p.c. zasadą, oceny wiarygodności i mocy dowodów dokonuje się na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Z powyższego wynika, że w sytuacji, gdy przedmiotem zaskarżonej decyzji było nadużywanie przez (...) pozycji dominującej, przedstawione w powoływanych przez powoda wyrokach definicje przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego nie miały decydującego znaczenia w sprawie.

Sąd wskazał, iż zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiskiem, ze względu na specyficzny charakter postępowania prowadzonego przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów ((...)), zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego nie mają wpływu na ocenę zasadności zaskarżonej decyzji (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 1991 r. sygn. akt III CRN 120/91 OSNC 1992 r. Nr 5, poz. 87; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 1998 roku sygn. akt I CKN 265/98 OSP 2000 Nr 5 poz. 68; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999r. sygn. akt 351/99 OSNC 2000 Nr 3 poz. 47; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2001 r. sygn. akt I CKN 1036/98 LEX Nr 527/08; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2005 r., sygn. akt III SZP 2/05 OSNP 2006/19-20/312). (...) nie może ograniczyć rozpoznania sprawy wynikającej z odwołania od decyzji Prezesa Urzędu tylko do funkcji sprawdzającej prawidłowość postępowania administracyjnego, które poprzedziło postępowanie sądowe. Celem postępowania sądowego nie jest kontrola postępowania administracyjnego, ale merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy, której przedmiotem jest spór między stronami powstający dopiero po wydaniu decyzji przez Prezesa Urzędu. (...) jest sądem cywilnym i prowadzi sprawę cywilną, wszczętą w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu według reguł kontradiktoryjnego postępowania cywilnego. Tylko takie odczytanie relacji pomiędzy postępowaniem administracyjnym i postępowaniem sądowym może uzasadniać dokonany przez racjonalnego ustawodawcę wybór między drogą postępowania cywilnego i drogą postępowania sądowo - administracyjnego dla wyjaśnienia istoty sprawy.

W tym stanie, w ocenie Sądu, zarzut powoda dotyczący naruszenia art. 233 §1 k.p.c. w zw. z art. 84 uokik nie zasługiwał na uwzględnienie.

Mając na uwadze treść art. 2 pkt 5 i 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, w którym ustawodawca sformułował definicje przyłącza kanalizacyjnego i wodociągowego oraz stanowiska przyjęte w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2007 r., sygn. akt III CP 79/07 oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 października 2009 r. sygn.. akt VI ACa 461/09, Sąd I instancji zgodził się z Prezesem UOKiK, że:

- 1) przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu przeprowadzony od wewnętrznej instalacji kanalizacyjnej w nieruchomości do pierwszej studzienki licząc od strony budynku znajdującego się na nieruchomości, a jeżeli w granicach nieruchomości nie usytuowano studzienki, przeprowadzony aż do granicy nieruchomości,

2) przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości wraz z zaworem za wodomierzem głównym, przeprowadzony od granicy nieruchomości gruntowej.

Z powyższego wynika, że w przypadku każdego rodzaju przyłącza granicą, poza którą odcinek przewodu nie jest uważany przez ustawodawcę za przyłącze jest granica nieruchomości. Odcinek przewodu od granicy nieruchomości do miejsca włączenia przewodu do sieci kanalizacyjnej lub wodociągowej nie jest już przyłączem. Odcinek ten w każdym przypadku stanowi element danej sieci.

Wobec tego na osobie ubiegającej się o przyłączenie nie ciąży obowiązek pokrycia kosztów realizacji budowy tego odcinka przewodu kanalizacyjnego lub wodociągowego, który położony jest poza granicą nieruchomości. Natomiast w przypadku, gdy w granicach nieruchomości usytuowana zostanie studzienka kanalizacyjna, osoba ubiegająca się o przyłączenie nie ma obowiązku pokrycia kosztów budowy przewodu kanalizacyjnego aż do studzienki oraz samej studzienki. Urządzenia te stanowią bowiem elementy sieci. Takie stanowisko wynika również z treści powołanych przez Prezesa UOKiK przepisów rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. nr 75, poz. 690 z późn. zm.).

W ocenie Sądu I instancji, zamieszczanie przez (...) w B. w wydawanych warunkach przyłączenia postanowienia nakładającego na podmiot ubiegający się o przyłączenie obowiązek pokrycia w całości kosztów realizacji robót budowlano – montażowych związanych z przyłączeniem do sieci wodociągowej i/lub kanalizacyjnej jest niezgodne z przepisem art. 15 ust.2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

W odwołaniu powód nie kwestionował ustaleń Prezesa UOKiK, dotyczących rynku właściwego w sprawie oraz faktu posiadania na tym rynku pozycji dominującej a nawet (z tytułu monopolu naturalnego) pozycji monopolistycznej. Narzucanie w tych warunkach podmiotom występującym o podłączenie do sieci, które znajdują się w sytuacji przymusowej wobec braku innych możliwości podłączenia, obowiązku pokrycia w całości kosztów robót budowlano – montażowych urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych związanych z podłączeniem świadczy o nadużywaniu przez powoda posiadanej na określonym w sprawie rynku właściwym pozycji dominującej a nawet monopolistycznej. Zarzut naruszenia przepisów art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 uokik w zw. z art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust.2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków uznać należało za nietrafny.

Podniesiony w odwołaniu zarzut naruszenia art. 9 ust.2 pkt 1 uokik, wobec braku stwierdzenia w decyzji stosowania określonej w tym przepisie praktyki, Sąd I instancji uznał za całkowicie bezzasadny.

Zgodnie z przepisem art. 15 ust.1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę na przedsiębiorstwie wodociągowo – kanalizacyjnym ciąży obowiązek budowy urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, ustalonych przez gminę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy, w zakresie uzgodnionym w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji, o którym mowa w art. 21 tej ustawy.

Natomiast w myśl art. 49 § 2 k.c. osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń przeznaczonych do przesyłania np. płynów i jest ich właścicielem, jeżeli inaczej w umowie nie ustalono, może żądać aby przedsiębiorca, który przyłączył te urządzenia do swojej sieci, nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem.

Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że (...) w B., nakłada na podmioty ubiegające się o podłączenie do sieci obowiązek poniesienia kosztów przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej obejmujący pokrycie kosztów budowy urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych również w zakresie przekraczającym obowiązek wynikający z art. 15 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę z jednoczesnym wyłączeniem możliwości przekazania własności tych urządzeń (...) w B. za wynagrodzeniem. uzyskuje nieuzasadnione korzyści w postaci poczynionych oszczędności w kosztach prowadzonej działalności gospodarczej.

Wobec tego, jeżeli urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne nie były ujęte w planie wieloletnim i ich budowę sfinansował podmiot przyłączany do sieci, na podstawie wymienionego przepisu przysługuje mu roszczenie do przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego o przejęcie tych urządzeń na własność za wynagrodzeniem.

W ocenie Sądu I instancji, skoro więc (...) uznaje te odcinki przewodów za przyłącza, nie finansuje budowy urządzeń wodno-kanalizacyjnych, przerzuca obowiązek budowy tych urządzeń na osoby zainteresowane przyłączeniem do sieci i nie przejmuje ich od inwestorów za wynagrodzeniem, zwalniając się z tego obowiązku uzyskuje nieuzasadnione korzyści w postaci poczynionych oszczędności w kosztach prowadzonej działalności gospodarczej.

W odwołaniu powód zarzucił, iż w decyzji nie wykazano, że poprzez nakładanie na podmioty ubiegające się o przyłączenie obowiązku pokrycia kosztów budowy przewodów kanalizacyjnych i wodociągowych na odcinku od granicy (lub od studzienki) do sieci Prezes UOKiK nie przedstawił dowodu, iż (...) uzyskało z tego tytułu nieuzasadnione korzyści. Odnośnie tego zarzutu Sąd wskazał, że do uznania stwierdzonego działania przedsiębiorcy za niedozwoloną praktykę nie jest konieczne wykazanie istnienia skutków tego działania. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 2 uokik przepisy ustawy stosuje się także, jeżeli zarzucana praktyka może wywoływać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Oznacza to, że powód, wykorzystując do świadczenia usług w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków odcinki sieci wybudowane na koszt odbiorców usług, choćby potencjalnie, może uzyskiwać korzyści w postaci obniżenia kosztów prowadzonej działalności gospodarczej.

Zdaniem Sądu, ze względu na dokonane ustalenia, Prezes UOKiK uprawniony był do nałożenia na (...) w B. kary pieniężnej. Jak wynika z uzasadnienia decyzji, przy ustalaniu wysokości kary Prezes UOKiK prawidłowo uwzględnił okoliczności łagodzące i obciążające powoda oraz ustawowe funkcje kary.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności Sąd Okręgowy, nie znajdując podstaw do uwzględnienia, oddalił odwołanie jako bezzasadne - art. 479^{31a} § 1 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c. w zw. z § 14 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst. jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 490; zm. Dz. U. z 2015 r. poz. 617) stosownie do wyniku sporu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w całości. Wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego t.j.:

1. art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że w przypadku przyłącza kanalizacyjnego, gdy istnieje studzienka kanalizacyjna- odcinek przewodu kanalizacyjnego za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku odbiorcy usług (osoby ubiegającej się o przyłączenie do sieci) stanowi urządzenie kanalizacyjne w rozumieniu powołanej ustawy, w przypadku przyłącza wodociągowego-odcinek przewodu wodociągowego od wpięcia do sieci wodociągowej do granicy nieruchomości odbiorcy usług (osoby ubiegającej się o przyłączenie do sieci) stanowi zawsze urządzenie wodociągowe w rozumieniu powołanej ustawy, niezależnie od tego, gdzie faktycznie zlokalizowano zawór na wodomierzu głównym- gdy tymczasem w świetle literalnej wykładni przywołanych norm odcinki te stanowią właśnie przyłącza,
2. art. 2 pkt 7 oraz art. 15 ust. 2 w zw. z art. 47 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że studzienka kanalizacyjna połączona trwale technicznie z przyłączem kanalizacyjnym (a nie z siecią) może stanowić własność przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego lub być w jego posiadaniu, gdy nadto jest niezbędna do prawidłowego korzystania tylko i wyłącznie z nieruchomości odbiorcy usług (odprowadzania za pośrednictwem instalacji i przyłącza ścieków),
3. art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy okik w zw. z art. 15 ust. 2 ustawy z.z.w. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że nadużyciem pozycji dominującej jest wyłączenie możliwości odpłatnego przekazania przez

odbiorców usług (osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci) fragmentów przewodów prawidłowo kwalifikowanych jako przyłącza, gdy na apelującym nie ciąży obowiązek ich budowy, jak i późniejszej ich eksploatacji, a tym bardziej, gdy w zaistniałym stanie rzeczy apelujący nie odmawiał przejścia tych fragmentów przewodów albowiem do tej pory żaden podmiot nie wystąpił wobec niego ze stosownym wnioskiem,

4. art. 9 ust. 1, ust. 2 pkt 6 w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy okik poprzez ich błędne zastosowanie sprowadzające się do przyjęcia, iż w interesie publicznym leży finansowanie przez wszystkich obecnych odbiorców usług powoda kosztów budowy infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej (odcinków przewodów, o których mowa w pkt 1), która służy wyłącznie indywidualnym podmiotom.

W związku z powyższymi zarzutami apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uchylenie zaskarżonej decyzji oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się uzasadniona i prowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie decyzji Prezesa UOKiK z dnia 24 grudnia 2013 w całości. Podkreślenia jednak wymaga, że Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podziela i uznaje za swoje. Nie można natomiast zgodzić się z dokonaną przez ten Sąd oceną prawną.

Sąd I instancji dokonał błędnej wykładni prawa materialnego t.j. przepisu art. 2 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2017r., poz.328- dalej jako: ustawa zzw) w zakresie przyjętej definicji przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego. W konsekwencji wadliwie zastosował przepis art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz. 331 z późn. zm.- dalej jako ustawa okik), uznając że powód dopuścił się nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym.

Sąd uznał, że w przypadku przyłącza kanalizacyjnego, gdy istnieje studzienka kanalizacyjna - odcinek przewodu kanalizacyjnego za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku odbiorcy usług (osoby ubiegającej się o przyłączenie do sieci), stanowi urządzenie kanalizacyjne w rozumieniu powołanej ustawy. W przypadku przyłącza wodociągowego - odcinek przewodu wodociągowego od wpięcia do sieci wodociągowej do granicy nieruchomości odbiorcy usług (osoby ubiegającej się o przyłączenie do sieci) stanowi zawsze urządzenie wodociągowe w rozumieniu powołanej ustawy, niezależnie od tego, gdzie faktycznie zlokalizowano zawór na wodomierzu głównym.

Dokonanie przez Sąd I instancji wskazanej wykładni pojęcia przyłącza doprowadziło go do uznania, że na odbiorcy usług ciąży obowiązek sfinansowania jedynie części odcinków przewodów wodociągowych i kanalizacyjnych. Nałożenie zaś przez powoda na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci obowiązku poniesienia kosztów budowy odcinków poza przyjętymi granicami, zostało uznane za nadużywanie pozycji dominującej poprzez praktykę eksploatacyjną w postaci narzucania uciążliwych warunków przyłączenia do sieci, przynoszących przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy kluczowa okazała się wykładnia definicji ustawowej przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego (art. 2 pkt 5 i 6 ustawy zzw).

Dotychczasowe orzecznictwo dotyczące tej kwestii było niejednolite, jednakże opierało się przede wszystkim na uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2007 r., III CZP 79/07 (OSNC 2008/10/111, Biul.SN 2007/9/6), w której wskazano, że wybudowany z własnych środków przez odbiorcę usług zbiorowego odprowadzania ścieków odcinek przewodu kanalizacyjnego łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości tego odbiorcy z istniejącą siecią kanalizacyjną stanowi w części leżącej poza granicą jego nieruchomości gruntowej urządzenie

kanalizacyjne, o jakim mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.). Podobne stanowisko wyraził Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 5 marca 2015r. w sprawie VI ACa 760/14 (Lex nr 1754214). W wyroku z dnia 10 czerwca 2015r., wydanym w sprawie o sygn. VI ACa 1477/14 Sąd Apelacyjny przyjął, że brak jest podstaw ku temu, aby za przyłącze wodociągowe uważać również odcinek przewodu prowadzącego do głównej sieci wodociągowej położony poza granicą nieruchomości przyłączonej. Przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym (Lex nr 1843238). Natomiast w wyroku z dnia 14 lipca 2016r. przyjął, że przyłączy wodociągowych oraz kanalizacyjnych nie stanowią części odpowiednich przewodów, położone poza granicami danej nieruchomości (zaś w przypadku istnienia studzienki kanalizacyjnej na nieruchomości przyłącza kanalizacyjnego nie stanowi nawet już ta część przewodu, pomiędzy studzienką a granicą nieruchomości) (VI ACa 738/15, Lex nr 2094631).

Uchwałą składu 7 sędziów z dnia 22 czerwca 2017 r. III SZP 2/16 (www.sn.pl/orzecznictwo) Sąd Najwyższy zmienił swoje dotychczasowe stanowisko, uznając, że:

1. Przyłączem kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2017r., poz. 328) jest przewód łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną zakończoną studzienką w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, na odcinku od studzienki do sieci kanalizacyjnej;
2. Przyłączem wodociągowym w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. z 2017r., poz. 328) jest przewód łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług na całej swojej długości.

Przedstawiona interpretacja jest zgodna ze stanowiskiem pozwanego prezentowanym w toku całego procesu, jak również w postępowaniu administracyjnym.

Sąd Apelacyjny przyjmując powyższą wykładnię przyłącza stwierdza, że powodowi nie można zarzucić, że nakładał na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej obowiązek poniesienia kosztów budowy urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych. Wymienione w decyzji urządzenia stanowią bowiem przyłącza, do budowy których na mocy art. 15 ust. 2 ustawy zzw zobowiązany jest podmiot ubiegający się o przyłączenie. W niniejszym przypadku nie doszło do sytuacji wyzyskiwania przez dominanta innych uczestników rynku - partnerów rynkowych (kontrahentów) oraz/lub konsumentów, w przez narzucanie im uciążliwych warunków przyłączenia, działanie powoda nie nosi cech bezprawności, stąd wyrok Sądu I instancji na mocy art. 386 § 1 k.p.c. podlegał zmianie poprzez uchylenie decyzji wobec braku spełnienia przesłanek określonych w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy okik (pkt I decyzji), art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy okik (pkt II) i art. 77 ust. 1 ustawy okik (pkt III). W konsekwencji na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zmianie podlegało rozstrzygnięcie o kosztach procesu za I instancję, przy czym o wynagrodzeniu pełnomocnika będącego radcą prawnym orzeczono na mocy § 14 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 617).

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z § 14 ust. 2 pkt 1 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 1804).